

ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ПСИХОЛОГІЯ» В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ ДЛЯ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ МОРСЬКОЇ ГАЛУЗІ

TEACHING THE DISCIPLINE «PSYCHOLOGY» IN THE CONDITIONS OF BLENDED LEARNING FOR FUTURE MANAGERS OF THE MARITIME INDUSTRY

Авторами у статті представлені результати роботи викладачів при викладанні дисципліни «Психологія» для здобувачів вищої освіти ОПП «Менеджмент в галузі морського та річкового транспорту» в умовах змішаного навчання. Проаналізовані моделі змішаного навчання та вибрана найбільш зручна для організації роботи викладачів Дунайського інституту Національного університету «Одеська морська академія». Означено, що основою ефективного використання змішаного навчання є технологічна готовність викладачів, здобувачів освіти та самого закладу освіти. Не менш важливими складовими є ґрунтовна методична підготовка кожної дисципліни, вибір оптимальної моделі освітнього процесу, проектування сценарію навчання як послідовності дій та досвіду, що отримує здобувач вищої освіти ОПП «Менеджмент в галузі морського та річкового транспорту» впродовж курсу, деталізована підготовка й організація не лише аудиторних занять, а і самостійної роботи майбутніх фахівців. В статті доведено, що ретельне планування освітнього процесу, та саме дисципліни «Психологія», обґрунтований добір засобів у процесі змішаного навчання є дуже ефективними і надає майбутнім менеджерам морського та річкового транспорту більше шансів неперервно навчатися і здобувати якісні знання.

Авторами приведено роботу з Гугл класом, де на сторінці дисципліни «Психологія» в окремих файлах можна знайти необхідні матеріали, завдання, інформація про рекомендовану літературу, а також посилання на важливі для вивчення дисципліни посібники. Автори зазначають, що алгоритм упровадження елементів змішаного навчання в процес викладання дисципліни «Психологія» реалізується шляхом поєднання традиційної моделі навчання (читання лекцій, проведення практичних, семінарських занять, складання тестових завдань, заліків чи іспитів) та дистанційного навчання.

В результаті дослідження, автори мають підстави стверджувати, що використання різних елементів змішаного навчання (Face-to-face Driver, Online driver, Flex) в процесі викладання дисципліни «Психологія» надає можливість, тим хто навчається, засвоювати матеріал у зручний час та демонструвати результати своєї роботи у середовищі дистанційного курсу або під час традиційних аудиторних занять.

Ключові слова: психологія, змішане навчання, освітній процес, модель, дисципліна.

The authors of the article present the results of the work of teachers in teaching the discipline "Psychology" for applicants for higher education "Management in the field of maritime and river transport" in blended learning. The models of blended learning are analyzed and the most convenient for the organization of work of teachers of the Danube Institute of the National University "Odesa Maritime Academy" is chosen. It is noted that the basis for the effective use of blended learning is the technological readiness of teachers, students and the educational institution itself. No less important components are the thorough methodological preparation of each discipline, the choice of the optimal model of the educational process, the design of the training scenario as a sequence of actions and experience that the applicant for higher education in the field of maritime and river transport will receive during the course, the detailed preparation and organization of not only classroom classes, but also the independent work of future specialists. The article proves that careful planning of the educational process, namely the discipline "Psychology", a reasonable selection of tools in the process of blended learning are very effective and provide future managers of maritime and river transport with more chances to continuously learn and gain quality knowledge.

The authors describe the work with Google class, where on the page of the discipline "Psychology" in separate files you can find the necessary materials, tasks, information about the recommended literature, as well as links to important manuals for the study of the discipline. The authors note that the algorithm for introducing elements of blended learning in the process of teaching the discipline "Psychology" is implemented by combining the traditional model of teaching (lectures, practical, seminars, tests, quizzes or exams) and distance learning.

As a result of the study, the authors have reason to believe that the use of various elements of blended learning (Face-to-face Driver, Online driver, Flex) in the process of teaching the discipline "Psychology" provides an opportunity for students to learn the material at a convenient time and demonstrate the results of their work in the environment of a distance course or during traditional classroom classes.

Key words: psychology, blended learning, educational process, model, discipline.

УДК 378

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2022/54.1.15>

Житомирська Т.М.,

канд. пед. наук,
доцент кафедри гуманітарних наук
Дунайського інституту
Національного університету
«Одеська морська академія»

Смирнова І.М.,

докт. пед. наук, професор,
заступник директора
з науково-педагогічної роботи
Дунайського інституту
Національного університету
«Одеська морська академія»

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Трансформаційні процеси в умовах сьогодення провокують життєву необхідність у систематичному інформаційному оновленні та якісному розвитку нових навичок, які потрібні для ефективного навчання менеджерів морської галузі. Отримуючи освіту у закладі вищої освіти здобувачам ХХІ

ст. замало засвоїти набір готових знань та умінь. Такий підхід є архаїчним і на сьогоднішній день вже не відповідає вимогам до підготовки галузевого спеціаліста, які висуває соціум.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Проблема організації освітнього процесі при викладанні дисципліни

«Психологія» в умовах змішаного навчання має декілька граней свого вивчення, які розглянуті недостатньо на думку авторів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Особливості використання змішаного навчання в освітній діяльності можна знайти в працях О. Спірна, В. Бикова, Б. Єсіпова, М. Данилова, О. Барна, Г. Ткачук, та ін.

Проблеми вдосконалення організації освітньої діяльності відображені в працях А. Алексюка, Ю. Бабанського, М. Данилова, Л. Карташової, В. Бикова, Б. Єсіпова, І. Лернера, М. Сказкіна, Н. Тализіної.

Виклад основного матеріалу. Сучасні українські науковці дотримуються єдиної думки про те, що масове впровадження ІКТ практично у всі сфери людської діяльності призводить до формування високоавтоматизованого інформаційного середовища, яке прямо пов'язане з процесом розвитку та модернізації системи освіти. Мова йде про своєрідну «освітню революцію» у процесі викладацької діяльності через мережу Інтернет [4].

Відкритий освітній простір передбачає наявність відкритого освітнього процесу, який створює умови для навчання здобувачів освіти із різними навичками та потребами, які коригуються відповідно до підлаштування навчальної програми. Основними питаннями у процесі змішаного навчання є:

- організація самостійної роботи здобувачів в системі змішаного навчання;
- методичне забезпечення діяльності педагога-тьютора;
- програмне і технічне забезпечення змішаного процесу в закладі освіти та ін.

Деталізуємо поняття змішаного навчання. Зарубіжні та українські дослідники та вчені неодноразово намагалися дати визначення поняття змішаного навчання. Термін «змішане навчання» почав широко застосовуватись в методах навчання після публікації в 2006 році Бонком і Грехемом книги «Довідник змішаного навчання» [1]. Змішане навчання ще називають гібридним, комбінованим, інтеграційним.

За визначенням В. Кухаренка, змішане навчання це «цілеспрямований процес здобування знань, умінь та навичок в умовах інтеграції аудиторної та позааудиторної навчальної діяльності суб'єктів освітнього процесу на основі використання і взаємного доповнення технологій традиційного, електронного, дистанційного та мобільного навчання за умови самоконтролю студента за часом, місцем, маршрутами та темпом навчання» [3].

Проаналізувавши наведені вище визначення терміну можна констатувати, що спільним для них є поєднання у певному співвідношенні

традиційного (офлайн) та дистанційного (онлайн) навчання

Для ефективного використання в закладі освіти змішаного навчання є технологічна готовність викладачів, здобувачів і самого закладу освіти, а також ґрунтовна методична підготовка кожної дисципліни, вибір оптимальної моделі освітнього процесу, проектування сценарію навчання як послідовності дій та досвіду, що його здобувач отримає впродовж курсу, деталізована підготовка й організація не лише аудиторних занять, а насамперед самостійної роботи майбутніх фахівців. Основними складовими змішаного навчання є [3]:

- вивчення теоретичного (лекційного) матеріалу online,
- набуття практичних навичок у форматі offline, використання форуму для встановлення зворотного зв'язку,
- використання інтерактивних завдань для поточної перевірки знань,
- індивідуальне консультування та фінальне контрольне завдання у формі іспиту або виконання випускної роботи.

Автори мають підстави стверджувати, що застосування технологій змішаного навчання при вивченні дисципліни «Психологія» може стати одним із ключових напрямків підготовки майбутніх менеджерів морського та річкового транспорту, оскільки відкриває широкі можливості для здійснення самостійної роботи здобувачів під керівництвом викладача, сприяє розвитку самостійної діяльності, стимулює одержання додаткових знань та їх закріплення як в синхронному, так і в асинхронному форматі, що дає можливість готувати конкурентоспроможних фахівців. Застосування технологій змішаного навчання відкриває нові можливості для більш активного залучення здобувачів вищої освіти ОПП «Менеджмент в галузі морського та річкового транспорту» в вивченні дисциплін. Технології змішаного навчання дозволяють організувати персоналізоване навчання, в якому кожен майбутній фахівець вибере відповідно до потреб можливість отримати нові знання та навички.

Ретельне планування освітнього процесу, та саме дисципліни «Психологія», обґрунтований добір засобів у процесі змішаного навчання є дуже ефективними і надає майбутнім менеджерам морського та річкового транспорту більше шансів навчатися і здобувати якісні знання.

На заняттях з психології в закладі Дунайського інституту Національного університету «Одеська морська академія» працюють у різних режимах навчання. Це дозволяє оптимізувати та урізноманітнити освітній процес, сформувати необхідні компетентності майбутніх менеджерів морського та річкового транспорту, перевірити та об'єктивно оцінити отримані результати навчання. В процесі

підготовки до викладання дисциплін авторами була розроблена найбільш ефективна модель змішаного навчання для майбутніх менеджерів морського та річкового транспорту. Але спочатку деталізуємо, які є моделі змішаного навчання. Спираючись на закордонний досвід використання змішаного навчання [1] в освітньому процесі можна виокремити шість моделей змішаного навчання, які представлено на рис. 1.

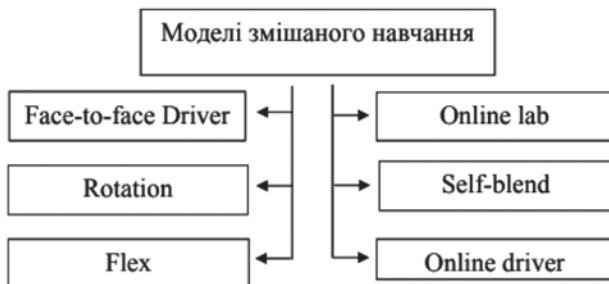

Рис. 1. Моделі змішаного навчання [6]

Деталізуємо кожну модель:

- Face-to-face Driver - доповнення до аудиторного навчання онлайн навчання, до електронних ресурсів доступ забезпечується з комп'ютерного класу, з дому або з лабораторії (прикладом є модель «перевернутий клас»).
- Flex - освітній процес більшу частину часу зосереджений у електронному освітньому середовищі при очній підтримці викладача-тьютора.
- Self-blend – здобувачі можуть самостійно обрати онлайн-курси, в якості доповнення до вивчення офлайн навчальних дисциплін.
- Online driver – здобувачі освіти навчаються онлайн в електронному середовищі, а атестацію проходять очно віч-на-віч з викладачем.
- Rotation - поєднує в собі чергування онлайн та офлайн.
- Online lab - проведення навчання в онлайн-лабораторії, де здобувачі освіти можуть отримувати онлайн-консультації викладача, а технічне забезпечення процесу навчання здійснюють лаборанти [6].

В процесі викладання дисципліни «Психологія» автором було обрано модель Online driver. Ця модель передбачала навчання в асинхронному режимі, коли майбутні менеджери морської галузі працюють в Гугл класі. Ця цифрова платформа відповідає усім основним критеріям, що висуваються до систем електронного навчання. У ній можна створювати і зберігати електронні навчальні матеріали, задавати послідовність їх вивчення та проходження опитувань. Оскільки доступ до Гугл класу здійснюється через Інтернет, здобувачі вищої освіти не залежні від конкретного місця і часу, і можуть бути обмежені лише рамками, які встановлює викладач. У зручний для себе час вони мають можливість виконувати

поставлені задачі, опрацьовувати теорію, користуватися літературою, словниками чи методичними рекомендаціями, розміщеними на сторінці дисципліни «Психологія». Результати виконаних робіт та пройдених тестових завдань автоматично фіксуються і зберігаються в електронному журналі оцінок Дунайського інституту Національного університету «Одеська морська академія». На сторінці дисципліни «Психологія», розміщеної в Гугл класі (рис.2) в окремих файлах можна знайти необхідні матеріали, завдання, інформація про рекомендовану літературу, а також посилання на важливі для вивчення дисципліни посібники, підручники, періодичні видання.

Назва курсу (обов'язково) ВК 1.3 ПСИХОЛОГІЯ
Розділ Менеджмент денна форма 2 курс
Тема Психологія
Аудиторія Здобувачі вищої освіти ОПП "Менеджмент в галузі морського

Рис. 2. Курс «Психологія» для здобувачів вищої освіти ОПП «Менеджмент в галузі морського та річкового транспорту»

Ця модель є досить дієва, на думку авторів, оскільки здобувачі вищої освіти – менеджери морської галузі самостійно, в асинхронному режимі, опрацьовують матеріал, розміщений в Гугл класі (це може бути перегляд відеоматеріалів, аудіо лекцій, записів лекцій в ZOOM; конспектування матеріалів, перегляд презентацій, робота з дошкою Padlet, аналіз наукових першоджерел; виконання відповідних психологічних методик, визначених і запропонованих викладачем, або підібраних самостійно). А на занятті в реальному режимі, в аудиторії здобувачі освіти разом з викладачем обговорюють опрацьовану тему, ключові поняття теми, розглядають проблемні ситуації, проводяться дискусія, виконують практичні завдання, зупиняються на складних питаннях, проходять атестацію.

На думку авторів, змішана форма в закладі Дунайський інститут Національного університету «Одеська морська академія». навчання дає можливість викладачам за умов, що потребують змін, реалізувати свій творчий потенціал, підбираючи для організації освітнього процесу принципово нові форми і методи навчання, застосовуючи цифрові платформи, хмарні сервіси, технічні засоби навчання, які, на їхнє бачення, будуть найефективнішими при викладанні дисципліни «Психологія».

Висновок. Змішана форма навчання в умовах сьогодення є пріоритетною системою роботи з майбутніми менеджерами з морської галузі, адже лише дистанційна система надання освітніх послуг часто відстає від реальних запитів та потреб сучасних здобувачів, які ставлять високу планку перед закладом вищої освіти, де вони навчаються. Авторами доведено, що запорукою ефективності змішаного навчання в процесі викладання дисципліни «Психологія» є обізнаність викладача з новітніми технологіями навчання та комп'ютерна грамотність, доступ до мережі Інтернет, а також уміння працювати з технічними засобами. Вдало підібрані викладачами форми та методи роботи в режимі змішаного навчання не лише забезпечать майбутнього менеджера з морської галузі системою знань та умінь, а й сформулюють у нього здатність до професійної самоосвіти, саморозвитку та мотивації до навчання.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Bonk C. J., Graham C. R. The handbook of blended learning environments: global perspectives, local designs. San Francisco: Jossey-Bass / Pfeiffer, 2006. – P.5.
2. Коломієць А. Мезенцева О. Змішане навчання як форма дистанційної освіти у вищих навчальних закладах. *Інформаційні технології та взаємодії (IT&I – 2016)*. 2016
3. Кухаренко В.М. Системний підхід до змішаного навчання. Інформаційні технології в освіті. Херсон, 2015. № 24. С. 53-67.
4. Прахова С. Даценко О. Семенов А. Дистанційне навчання у просторі сучасних освітніх систем: психологічний контекст. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія «педагогіка і психологія». Педагогічні науки*. 2020. № 2 (20)
5. Технологія змішаного навчання в системі відкритої післядипломної освіти: підручник /за заг. ред. В. В. Олійника, ред. кол.: С. П. Касьян, Л. Л. Ляхощька, Л. В. Бондаренко; ДВНЗ «Ун-т менедж. освіти». – Київ, 2019 – 196 с.
6. Хом'юк І. В. Кирилащук С. А. Хом'юк В. В. Використання технології змішаного навчання на заняттях з вищої математики у технічних ЗВО. 2020. URL: https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/32012/%D0%A5%D0%BE%D0%BC%27%D1%8E%D0%BA_%20%D0%B7%D0%BC%D0%BC%D1%96%D1%88%D0%B0%D0%BD%D0%B5%20%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення 11.12.2022)